

GEDİZ

AYLIK MANİSA HALKEVİ

DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

19 Mayıs

19 Mayıs'ta Gençlik Konuşuyor!

Dertlerimiz: ELEKTRİK...

Manisa Bimarhanesi

Hacı Yavaş Zade

Manisa Genel Kitaplığından

Bazı Eserler

Manisa ve Tütüncülüğümüz

Tetkik Seyahatları

Manisa Ovası ve

Şehrin Sit Vaziyeti

Mayıs Ayı İçinde Evimiz

Çalışmaları

MELİHA HIZAL

ZİYA ERDOĞAN

İ. KAZIM ÖZSES

Dr. NİHAT YÖRÜKOĞLU

M. ÇAĞATAY ULUÇAY

İSMET PARMAKSIZOĞLU

NECATİ KUNT

NECMETTİN YALÇIN

KAZIM ÖZSES

KARLIDAĞ

SAYI: 92

31/MAYIS/1946

Cilt: 2

1947 Yılı C. H. P. San'at Mükafatı
Piyes Müsabakasına Katılma Şartları

- 1 — C. H. P. Sanat Mükafatı Piyes Müsabakalarına katılmak isteyen Piyes yazarlarının eserlerini 1947 yılı Ocak ayının 15 şine kadar Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine vermiş olmaları veya bu eserleri bu tarihe kadar teahhütlü olarak postayla göndermiş bulunmaları şarttır.
- 2 — Eserler eğer basılmış değilse, kâğıdın yalnız bir yüzüne yazılmış olmalı ve iki nüsha olarak gönderilmelidir.
- 3 — Müsabakaya 1940 yılından sonra yazılmış ve basılmış veya basılmamış, oynanmış veya oynanmamış yalnız telif eserler kabul edilecektir.
- 4 — Gönderilen eserlere rumuz konmayacak, sahiplerinin açık isim ve adresleri bulunacaktır.
- 5 — Müsabakada birinci gelene 3.000 ikinci gelene 2.000 ve üçüncü gelene de 1.000 lira mükafat verilecektir.
- 6 — Eserleri tetkik edecek olan Jüri heyeti, C. H. P. Genel Sekreterliğinin müracaatı üzerine İstanbul Üniversitesi, Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Devlet Konservatuarı ve İstanbul Şehir Tiyatrosundan seçilecek 3 er zat ile C. H. P. Genel Sekreterliği tarafından bu alanda tanınmış şahsiyetler arasından doğrudan doğruya seçilecek 3 zattan müteşekkil olacaktır.
- 7 — Müsabaka neticesi 23 Şubat 1947 pazar günü ilân edilecektir.
- 8 — Müsabakada derece kazanan eserleri bastırmak, Halkevlerinde ve Halkodalarında temsil ettirmek hakkı C. H. P. Genel Sekreterliğine ait olacaktır. Yazarı isterse eserini Halkevi dışında temsil ettirebilir.

GEDİZ

Yazı İşleri Direktörü
M. Çağatay Uluçay

Sayı: 92 31/MAYIS/1946
AYLIK
MANİSA HALKEVİ DERGİSİ

İmtiyaz Sahibi
M. Azmi Önakin

19 MAYIS

Yazan :
MELİHA HIZAL

Sayın Büyükler; aziz Manisalıları!..

Bugün 19 Mayıs Cumhuriyet Türkiye için atılan ilk adımın yıldönümü.. Gençlik ve Spor Bayramıdır... Bayramınız kutlu olsun...

Bundan 27 yıl evveline gözlerimizi çevirince; Türkün mukaddes vatanının parçalandığını temiz ve kutsal topraklarının düşman çizmeleriyle kirletildiğini; istiklâl, şeref ve namusumuzun tamamen tehlikede olduğunu görmekteyiz...

Türk milleti; iç ve dıştan yaman düşmanlarla çevrilmiş; tek başına... Bu hıyanet ve zalim çenberin ateşten kiskacı altında kıvrınmaktadır...

Asırlarca yaban fikirler... Boş emeller uğruna Arap çöllerinde, Balkan topraklarında kan döken Türk. Şimdi vatani için çarpışmağa hazır... Bir önder... Ardına güvenle

düşeceği bir baş.. Damarlarını şahlatan benliğini, bütün varlığını yakan kahramanlık duygularını dile harekete geçirecek işareti sabırsızlıkla bekliyor...

İşte 19 Mayıs 1919 sabahı Atatürk Samsuna çıktı. O ümitsiz değildir: Tarihin her çağında istiklâl ve vatan uğruna birbirinden üstün başarılar gösteren ulusun bu müşkül ânı da geçireceğine inançlı: «Dağ başını duman almış» türküsünü söyliyerek ana vatan topraklarında ilerliyordu..

O gün anadolunun dumanlı dağlarından esen rüzgârlar hürriyet kokuyor; gümüş dere ebedi Türk destanlarını (çağırıyor) çağlıyor. Cumhuriyet güneşi ufuktan yeni doğuyordu...

Biten yalnız bir gece değil beş asır.. Aydın'anan sade dünya değil, ü l k ü m ü z taliimizdir...

Atatürk ve Türk milleti; el ele.. uzun ve

19 MAYISTA GENÇLİK KONUŞUYOR!

Yazan :
ZİYA ERDOĞAN

Sayın büyükerim; sevgili kardeşlerim;

Bugün, Türk tarihinin bahtiyar bir başlangıcını tekrar ve hep beraber yaşıyoruz. 19 Mayıs 1919 milletimizin en büyük evlâdı, Ebedî Şefimiz, kurtarıcımız, sevgili Atamız Mustafa Kemâl'in Samsun'a çıktığı gündür. Bundan tam 27 yıl önce bugün, Karadeniz'in dalgaları arasında küçük ve köhnâ bir geminin Türk milletine getirdiği saadeti; bir ideâl, bir sevgi ve minnet halinde her zaman yüreklerimizde yaşatacağız.

Şimdi, hür ve müstakil bir vatanın üstünde dimdik durduğumuz bu aziz topraklar O'nun bize ölmez bir yalığıdır. Bu topraklara bağlılığımız ve ondan ayrılma acısı, kalplerimizi istiklâl aşkıyla doldurmuştur O'nu vatanımız kadar sevmek,

çetin bir yoldırlar. (Yürüy orlar) Biri tükenmez kaynağını; diğeri yatağına güveniyor... Bu sel akacak ülküsüne varıncıya kalır...

Yol uzundur fakat: Onlar; «Yol uzun da olsa ne var; yürüyelim arkadaşlar!...» Dedikten sonra...

Yurdun asırları günlere sığdırarak; o yolda yürüyeceğiz.. maziden şevk alarak..

Dün ülkümüz vatanın kurtulması idi.. Bugün andımız o.. Gayemiz; Türkün insanlık sahasında öncü olduğunu her zaman, her yerde ve herkese göstermektir...

Bu şerefli ödevi saklayacak Atatürk gençliği ve İnönü çocuklarıdır. Dünün tarihi 19 Mayıs'ta Spor ve Gençlik bayramını yapan sizleri atalarınızdan daha ileri bir kud-

vatanımızı O'nun kadar sevmek demektir.

19 Mayıs'ı, bütün Türk milleti, tek bir varlık olarak, iliklerine kadar hissediyor. İstiklâl ve hürriyet tarihimizin başlangıcını teşkil eden bu gün, bizim Spor ve Gençlik bayramımızdır.

Bu millî bayramı; yüreklerimiz vatan sevgisi, dimağımız ilim aşkı, benliğimiz fazilet nuru ile dolu olarak kutlulamakla, bize emânet edilmiş olan Türk Cumhuriyeti ve istiklâlini ruhumuzun derinliklerine bir kat daha sokmuş oluyoruz.

Bizi ve bizim gibi bütün Türk gençlerini; canlı, neşeli, heyecanlı, duygulu ve uyanık gören bütün millet, gençlerle beraber bayram yapıyor. Bizi saran bu sevgi ile, ne kadar övünsek hakkımızdır.

Bayramınız kutlu olsun aziz yurddaşlar.

ret ve üst bir başarı andile ödevlendiğinizi tunçtan yüzleriniz, ateşten bakışlarınız bize haykırmaktadır. Sizlere güvenimiz var!..

Yarının büyük Türkiye'si ancak yüksek anlamlı sağlam vücutlu, olgun kafalı bilginlere ve onların yanı başında yer alacak her yönden olgun ve mükemmel Türk kızlarına emanet edilebilir. Sizleri bu yönde dev adımlarla ilerliyor görmek bizlere huzur veriyor... İnanç ve imanımızı tazeliyorsunuz...

Burada varlığımızı saran daima aramızda ve yanımızda olan Ebedî Atanın semalar kadarengin varlığı şimşekler gibi kudretli gözleri önünde, Millî Şef İnönü karşısında andımızı tekrarlar, gençliğe başarılar... ulu millete aydın ve şerefli günler dilerim.

Sağ olsun gençlik!....

DERTLERİMİZ

II

ELEKTRİK...

İ. KÂZİM ÖZSES

MANİSANIN ilk bakışta göze çarpan eksikliklerinden biri de aydınlatmadır. Yıllardan beri kendi fakirliği içinde yuvarlanan Manisa, işgalin zalim pençesinden kurtulduktan sonra da yıllarca yağ kandillerinden kendini kurtaramamıştı. Elektrik fabrikasının ilk kurulduğu günlerde Medeniyetin geniş ufuklarına hayran kalan halk artık gecelerinin de gündüz olacağına inanmıştı:

1936 da yanan ve 1939 yılının Aralık ayında yeniden kurulan ve işlemeğe başlayan Elektrik Fabrikası, yanan fabrikaya nazaran bile Asra uygun değildir. Yanan fabrika şehre kâfi miktarda ve daima ceryan verebilecek bir durumda değildi. Uzakdan yağ kandillerini hatırlatan bir titreyişle Manisayı süslüyordu. Şebeke tamam değildi. Olanda, çürümüş, yırtılmış direklerin üzerinde duramıyacak bir durumda idi. Fabrikanın yanması bizi, daha bol bir aydınlatma ve enerji kaynağı kazanmamıza vesile olacağı için, birazda sevindiriyordu. Çünkü yeni kurulacak bir Fabrika ve düzenlenecek olan şebeke ile elde edilecek olan bol ışık ve Enerji kaynağı sayesinde daha rahat çalışabilecek, dinlenebilecek, gezebilecek ve dinliyebilecektik. Fakat 165081 lira 49 kuruşa malolan yeni fabrika ve şebeke beslediğimiz ümitleri gerçekleştirmedi.

Belediyemizin aydınlatma işinde göstermiş olduğu titizlik ve sayı ana caddelere demir direkler yerleştirip caddeleri süslemek, çürüyen ve bozulan eski şebeke direklerinin hemen hepsini yenilemek gibi çok beğenilen fakat halâ tamamlanamayan bu işe ve şehrin merkezi sayılabilecek olan kısımlarının aydınlatılmasına inhisar ediyor. Manisanın yıllardır sürüp gelen bu derdini mehtapsız bir gece gezmesinde daha iyi anlayabiliriz.

Yanmamış olan ve dedelerimizin adet ve âdablarını yapı sistemleriyle halâ yaşatan eski Manisanın yılankavi yollarında ışıksızlıktan boğulmuşu-

nuz. Caddeden ayrılmakla Medeniyetten asırlarca uzaklaşmış gibi olursunuz. Şehircilik bakımından çok büyük noksanlarımızdan birisi olan Elektrik derdimizi, Adala santralının yapılmasına kadar avutmalımızdır?

Şehrin bir çok yerine kısa veya uzun caddeler açarak çok güzel bir program takip edilirken ve bu caddeleri aydınlatmak imkânları bulunurken daha çok bizden olan kenar mahallelerimizi unutmamak lâzım gelmezmi?

Bir şehrin inkisafi, her ne kadar ekonomik durumu ile ilgili ise de aynı zamanda şehircilik bakımından çok önemli olan bazı şartlarla da çok yakından ilgilidir. Bu şartlardan ilkinin aynı sütunlarda «Su» başlığı altında izah etmeğe çalışmıştım. Elektrik meselesi de «Su derdi» gibi bir çok bakımlardan incelenmeğe değer bir meseledir. Yalnız aydınlatma vasıtası ve enerji kaynağı olmaktan ziyade; o şehrin kültürel durumu, iktisadi refahı ve sihi vaziyetinin de minyatürüdür. Bu bakımdan şehre daima ceryan vermeğe kifayet etmeyen motor ve şehri tamamen saramıyan elektrik şebekesi bir çok semtlerin her yönden karanlık bir durumda kalmasına ve fertlerin de aydınlanamamasına sebep olmaktadır.

Son istatistiklere bakılırsa gaz lambası yerine elektrik kullanan evlerin sayısı artmakta ve elektrigin sanayide, ev işlerinde enerji kaynağı olarak da kullanılması artmaktadır. Aydın ve Kütahya illerinden gayri diğer komşu illerimize nazaran Manisa bu inkisafında geri kalmış durumdadır.

35236 lira 40 kuruşa kurulan şebeke direklerinin en hücre köşelerine kadar götürülmesi ve bundan dolayı halâ gaz lambası kullanan evlerimizin pek çok olması dolayısıyla bunu tabii karşılamamız lâzım gelecek. Manisa şehrinde 1782 abone bulunması da bunu göstermektedir. Fakat asrı-mıza uymak istersek bu miktar çok azdır. Atom

Dr. Nihat YÖRÜKOĞLU

Kanunî Sultan Süleyman'ın validesi Hafsa Sultan namına 1539 yılında Manisa'da inşa edilen Bimarhane (Darüşşifa) dördüncü yüz yılını ikmal edeli 7 sene olmuştur.

Asırların amansız tahribatı, büyük Manisa yangın felâketi ve nihayet son günlerin ihmal ve bakımsızlıklarıyla halâ yıkılmıyan bu nadide eser, tarihteki parlak mazisine rağmen bu gün için unutulmuştur.

Türk medeniyetinin bu ölmez âbidesi Osmanlı Türkleri tarafından Manisada kurulan ilk şifa yu'ru olmak itibarıyla hususî bir önem taşımakta

asrı başlarken bizim mükemmel bir elektrigimizin bulunmaması bizleri üzüyor.

32 bin Nüfusa malik olan şehrimizin ihtiyacını karşılamak için bu gün çalıştırılmakta olan makine kâfî gelmemektedir. Tam bir randıman kazanmak ve şehrin her köşesini aydınlatmak için 150 Kvt. lık bir motora ihtiyaç vardır. Bunu temin etmek için uğraşılmaktadır. Bu suretle şehrimizin her köşesinin aydınlanabileceğini ummaktayız. Bu gün 61.229 lira 40 kuruş olan hasıllata mukabil, 79.628 lira 83 kuruş olan sarfiyat muvazenesizliği de, edinilecek bir çok yeni aboneler ve elektrik vergisinden muaf tutulmuş olan bazı semtlerin verecekleri para ile, giderilmiş olacaktır.

Vergi hariç kilovatı 34,5 kuruş olan ceryan da ucuzlatılabilirse verim daha çok artacaktır. Daima şehri ışıkla beslemenin endüstri kalkınmasında da faydası olacaktır. Bu gün saat 12.30'dan itibaren faaliyete geçebilen bir kaç un fabrikası tam ve daha düzgün çalışarak halka daha faydalı olacaktır.

Belediyemizin bütün işlerinde başarılı hareketleri, bize elektrik işinide aynı inamış ve enerji ile halledeceği ümidini vermiştir. Şehrimizin bol aydınlığa kavuşması suretile, fertlerimizin daha uyanık ve sıhhatli gözlere sahip olmaları çocuklarımızın kültürel durumu ve başarı dereceleri, şehrin güzelleşmesi ve inkişafı bu suretle kısmen halledilmiş olacaktır.

ve Manisa hastahanelerinin tarihi de burad başlamaktadır.

Ancak, bundan kısa bir müddet önce halihazır durumunu tetkik ettiğim Darüşşifanın bahçe ihâline ait, çeşitli konuların ne şekilde işlenebileceğini göstermeğe yayınladığımız muhtelif eserler, çalıştık. Bu yazımızla da, aile tarihlerinin, daha doğrusu şecerelerinin, sicillerden faydalanılarak, nasıl yapılabileceğine bir örnek vermiye uğraşacağız. Biz, yayınlamakta olduğumuz «Manisa Ünlüleri» adlı eserinizde, Manisa'nın yetiştirdiği büyükleri şehir hayatında oynadıkları rolü; imkân nisbetinde; göstermiş olduk. Bu kitap incelenirse, aile tarihlerinin tesbitinde, sicillerin, ne kadar önemli oynadıkları, açık surette görülür. Bu gün, Manisa esnaflarının, en ön safında

Bu haline göre bina iskelet halinde aynen mevcut, fakat son derece bakımsız ve harap bir halindedir. Kubbelerin üzerlerindeki kiremitler dağılmış, birçok yerlerinde adeta fundalıklar peyd olmuştur.

Binanın giriş istikametinde soldaki dört odasor ve bilhassa değeri Valimiz Rıza Çevik'le müze olarak kullanılmakta; tavuklar için kümes vazifesi gören hastahane odalarında mevcut folluklardaki yumurtalarla koridorlara yerleştirilmiş odun baskülleri acıklı manzarayı itmam etmektedir.

Hakkında bir kitab yazmağı ötedenberi tasarlamakta bulunduğum Darüşşifanın hakiki değeri anlaşıldıktan sonra göreceği ihtimam nazarı dikate alınarak şu perişan hali karşısında bu işe bir hız vermek zarureti duydum.

Değerli hocam Tıp tarihi profesörü Dr. A. Süheyl Ünver'le, büyük Türk mütefekkeri Kâzım Nami Doru ve arkadaşım Çağatay'ın esirgemedikleri himmetleriyle gerekli notları toplamaya başladım.

Kitabın çıkmasının iki amacı vardır: Birincisi, müsbet ilim tarihimizin ölmez âbidesinin hakiki

ÖĞ. M. ÇAĞATAY ULUÇAY

A) Siciller ve ailelere dair bazı düşünceler :

MANISA mahkeme-i şer'îye sicillerinden istifade etmek sureti ile, Manisa şehrine ait, çeşitli konuların ne şekilde işlenebileceğini göstermeğe yayınladığımız muhtelif eserler, çalıştık.

Bu yazımızla da, aile tarihlerinin, daha doğrusu şecerelerinin, sicillerden faydalanılarak, nasıl yapılabileceğine bir örnek vermiye uğraşacağız. Biz, yayınlamakta olduğumuz «Manisa Ünlüleri» adlı eserinizde, Manisa'nın yetiştirdiği büyükleri şehir hayatında oynadıkları rolü; imkân nisbetinde; göstermiş olduk. Bu kitap incelenirse, aile tarihlerinin tesbitinde, sicillerin, ne kadar önemli oynadıkları, açık surette görülür. Bu gün, Manisa esnaflarının, en ön safında

ymetini tebarüz ettirmek, ikincisi de, kitapların atışı ile temin edilecek hasıllattan elde edilecek halattan elde edilecek parayı bir nüve kabul ederek ilahara temin edileceklerle de birleştirerek müze haline getirmek.

Bu hususta, teşekkülünü memnuniyetle öğrenmiş eserleri eski koruma cemiyetine bel bağlıyorum. Bu münasebetle de hocam Süheyl Ünver'in bu adide eser hakkındaki bir makalesinden şu sa-ırları aynen buraya koymadan geçemiyorum:

«...Manisa darüşşifası binası sanki Türk medeniyetinin bir âbidesi değilmiş gibi pek perişanır halindedir. Arkadaşım Dr. Nihat Yörükoğlu'nun hükümet tabibi bulunduğu Demirei'den 13/4/1946 la yazdığına göre Manisa darüşşifası binası halen dun deposu olarak kullanılmakta ve yürekler cisi bir durumda bulunmaktadır. Korkarım ki 50 ncı seneye kadar bunu ayakta tutamayız O zaman ki nesil kırık bir tek divarının etrafına bir park apar ve kenarına bir kitabe koydursun, şu bina enüz ayakta iken şu 400 senelik müsbet ilim ta-

gelenlerinden birisi de, şüphesiz ki yavaşzadelerdir. Bilhassa, Manisa bezleri üzerine yaptıkları işler, şehirde ve çevrede herkesçe malumdur.

Bu ailenin geçen asırlardaki durumunu, bu gün ki durumları ile mukayese edecek, imkânlarla, mâlik olmadığımızdan, bu hususta fazla söz söylemeyi zait görürüz. Yalnız, sicillerden, geçen asrın ünlü tüccarlarının incelenmesinden, bu ailenin durumunun, geçen yüz yılda, bu günkü kadar iyi olmadığı anlaşılıyor. Aileyi ve ticarethaneyi, gelişmiş ve genişlemiş hale sokan Hasan efendile babası Ömer efendi olduğu anlaşılıyor.

Memleketimizin; hemen her yanında; gördüğümüz, bildiğimiz bir çok aileler vardır. Dünleri, babalardan oğullara intikâl suretiyle, zamanımıza kadar, bir efsane şeklinde gelmiştir: Kimisi köylere, kimisi şinik şinik altınlara, kimisi de post

rihimizin halk sağlığına yarıyan fennî bir âbidesini kuthyalım.

Belki odunlukdan kurtulur ve tamir edilir de bir ahşap dükkânın arkasında duran çok kıymetli Manisa arşivine bir mahzen ve enstitü ve hattâ eski devlet vesikalarının bir müzesi olur. Bugün bunu yapabiliriz. Çünkü 400 senenin değil, son senelerin ihmali yüzünden bile yıkılmıyan binası ayakta durmaktadır. 400 uncü yıldönümünü törenini Manisa'nın kalkınmasına ve kazanmasına da bir vesile tutarak bu suretle millî tıp kongrelerimizin birisini de, ziyarı yok bir iki sene sonra olsun, Manisa'da yaptırmak çarelerini aramalıyız.»

Artık Manisa'nın kalkınmasına ve kazanmasına ve nihayet millî tıp kongrelerimizin yapılmasına vesile teşkil edebilecek kadar önemli durumu tebarüz ettirilmiş bulunan Manisa darüşşifası hakkında en sahibi salâhiyet bir ağzın ifadesi bu oluktan sgura üzerinde daha fazla durmadan şimdilik mahdut arkadaşların el birliği ile meselelerine bütün vatandaşlarla birlikte bilhassa Manisa'lıların iştirakini dileyorum.

ve sandalyalara sahip imiş; fakat bu gün durumları acıklı ve fenadır; bunun genel sebeplerini bulmak, açıklamak bu gün için mümkün değildir.

Tarihte büyük bir imparatorluk kuran, çevresinin altın ve gümüşünü yurdumuzda toplayan dedelerimiz, bir vakitler dünyanın Karunu idiler. Hani o paralar, hani o saltanatlı zengin aileler?.. Bu erimenin sebepleri, şüphesiz ki yalnız tarihi değildir, bunların daha bir çok sebepleri vardır. Bu sebepleri kesin olarak aramak ve açıklamak, ulusal bir ödevdir; ancak bu sayededir ki, bu ulus, tarihte düştüğü hatalara, bir daha düşmesin, çileyi tekrar çekmesin; rahat ve huzur içinde yaşayabilsin...

İşte bizim konumuza esas teşkil eden Yavaş zade ailesi, buna müspet yönden bir örnek teşkil eder. 18. ci yüz yılın ikinci yarısında basit bir bezzaz esnafı olan bu aile, o tarihlerden bu güne kadar, bu san'at ve ticareti elden bırakmamışlar; cetlerinin, bu sahadaki bilgi, tecrübe ve servetlerinden istifade ederek - ayarları içerisinde - en mükemmel duruma çıkmışlardır... Tanrı emsallerini çoğaltsın.

B) Yavaşzadelerin şecereleri:

Manisa'da Osmanlılar zamanında gelişmiş ve çok iyi bir duruma girmiş san'atlardan birisi de bezcilik idi. Biz, daha önce yayınlamış olduğumuz «17. ci asırda Saruhan'da ziraat, ticaret ve esnaf teşkilâtı» adlı bu eserde, Manisa'da gelişen san'atları incelemiş, gereken bilgi ve vesikaları orada arzetmiştik.

Bu asırdaki bezci ve cülha esnafını, idare edenler arasında yavaşzadelere raslanmadığı gibi, bu esnaflar arasında da, bu ailenin adı geçmez. Ailenin kurucusu bezci Yavaş Hacı Mehmed ağa'dır. Ahmet ağanın oğludur. 1206 H. — 1792 M. yılında ölmüştür, 15 Şevval 1206 (7-6-1792) de tanzim edilen terekesi şöyledir:

«Medine-i Manisa'da Alaybeyi mahallesinde sakin iken bundan akdem fevt olan bezzaz yavaş Elhaç Mehmed bin Ahmed nam müteveffanın veresesi zevceteyn-i menküheyn'i metruketeyni Cemile oğlu kerimesi Fatma binti Elhaç İbrahim ve Ümmü gülsüm binti Elhaç Mehmet nam Hatunlar ile Sulbi kebir oğulları Hafız Ahmed ve Şeyh Mehmed ve Sulbiye Kebire kızı Fatma ve Sulbi Sağır oğlu Emin Mehmed ve Sulbiye sağıre kızı Zahide'ye münhasıra olduğu led eş - şer'ül - enver

zaahir ve nümayan olduktan sonra...» [1] bir oğlu da Esseyid Osman'dır.

Yavaş Hacı Mehmet Ağa'nın oğlu Esseyid Hafız Ahmet Efendi, erkek evlâd bırakmadan, [1215 H. — 1800 M.] de [2]; Şeyh Mehmed'in oğlu Erseyit Ahmed, Mehmed ve çok muhtemel olarak hacı Mustafa'da bunın oğludur; 1237 H. — 1821. M. de [3]; yavaş Hacı Mehmed oğlu Esseyid Osman, erkek evlâd bırakmadan 1242 H. — 1826 M. de öldü. [4]

Hacı Mustafa Ağanın oğlu Şeyh Mehmed [5] onun oğlu da Ömer Efendidir. 1301 - 1884 de tanzim edilen Ömer Efendi terekesi şöyledir: «Medine-i Manisa'da Hüsrev Ağa Mahallesinde sakin iken bundan akdem vefat eden Hacı Yavaşoğlu bezzaz Ömer Ejeedi ibni şeyh Mehmed ibn Abdullah'ın veraseti... Sulbi sağır oğulları Mehmed ve Hasan'...» a münhasıra olur [6] Hasan Efendi sağıdır, oğulları Tevfik ve Saffettir, yine aile Yavaşzade diye anılır.

[1] - Manisa sicilleri, defter: 230 S. 58.

[2] - 19 receb 1215 de tanzim edilen terekesinden: «Medine-i Manisa'da Alaybeyi mahallesinde sakin iken bundan akdem fevt olan Hacı Yavaşoğlu dimekle ma'ruf Esseyit Ahmed Efendi bin Elhaç Mehmed nam kimesnenin veraseti zevce metrukesi Ayşe binti Ahmed nam hatun ile vadesi Fatma ve zevce-i mezbure batnında mevcut hamli zaahirine...» Sicil, defter 235, S. 150.

[3] - 19 Cemaziyelâhire 1237 tarihli terekesinden: «Medine-i Manisa'da Dere mahallesinde sakin iken bundan akdem fevt olan yavaşoğlu Erseyit Ahmed bin Mehmed nam müteveffanın veraseti zevce-i metrukesi Emine binti Mehmed nam hatun ile sulbi sağır oğlu Mehmed ve sağıre kızı Zeliha'ya münhasıra olduğu...» Sicil defter 257, S. 105.

[4] - 17 Cemaziyevvel 1242 tarihli terekesinden: «Medine-i Manisa'da Çapraslar Kebir mahallesinde sakin iken bundan akdem fevt olan Hacı Yavaşoğlu dimekle ma-ruf Erseyid Osman Efendi bin ül - hac Mehmed'in veraseti...» oğlu yok. Sicil defteri 261, S. 118.

[5] - 25 Z. 1267 tarihli duruşmadan: «Hüsrev Ağa mahallesinde bezzaz Hacı Yavaşoğlu Şeyh Mehmed bin ül - hac Mustafanın ber veç-i ati dâimiyeleri...» Sicil defteri 297, S. 125.

[6] - 11 Cemaziyelâhir 1301 tarihli terekesi. Sicil defteri 361, varak 19.

Manisa Genel Kitaplığından bazı eserler

III

İSMET PARMAKSIZOĞLU
Kitapsaray Müdürü

(Geçen Sayıdan Devam ve Son)

Sıra	Sah.	İ S İ M	DİL
68	154A	Sultan Mustafa aleyh-alrahme cülusunda Şah Abbasa gönderilen namedir ba müsvedde-i Okçu zade	Türkçe
69	157B	Şehinşah-ı asumangâh ü Afıtab bilim padişah-ı memalik-i heft iklim Hazret-i Sultan İbrahim han halledallah-ü mülkehu ilâ ahır-al zaman taraf-ı bahir-al şereflerine sabi-i şahan-ı İrani Şah Abbas-Sani canibinden gelen namedir ki bu canibden giden kâtib ağa halife-t-al Hulefa Maksud Sultan ile gelmiştir.	Farsca
70	158B	Ba'dehu bu name yazılıb gönderilmiştir ba müsvedde-i Abdullah efendi reis - al küttab-ı Sabık	Türkçe
71	160A	Şah Abbas canibinden yüzbaşı Tuhte ağa nam ilçi ile gelen name cevabından yazılan name-i hümayundur.	
72	161A	Merhum cennet mekân Sultan Süleyman aleyh-al rahme-t-v'al gufran zamanında isyan ve tuğyan eden Sultan Bayezid Konyada Selim han ile muharebede münhezim olub diyar-ı Aceme firar ittikte mezburun celbi için taraf-ı Selim haniden Durak ağa ile ibtida Şah Tahmasba gönderilen namedir	
73	162B	Gıru bu canibden Şehzade Sultan Selim mezbur Ödeşti ağa ile Şah Tahmasba gönderdiği namenin suretidir.	
74	164A	Ba'dehu merhum Firdevs aşîyan sultan Süleyman han tarafından Kara Mustafa nam yavaş ne şaha gönderilen namenin suretidir.	
75	166A	Ba'dehu Şehzade Selim han canibinden gelen çavuş ile Şah Tahmasba gönderilen namenin suretidir.	
76	175B	Asitane-i saadetde kaim (makam) olan vezir Musa paşa zamanında reis-al küttab Abdullah efendi müsveddesi ile yazılan Bagdad fethnamesidir.	
77	177A	Bedundan (Budin) (1) olan vezir Muhammed paşa vezir-i azam oldukda Canibek Giray hanın gönderdiği mektubun suretidir.	
78	178A	Tatar handan gelen mektubun suretidir.	
79	178B	Bedun (2) eyaleti inayet olunan vezir İbşir Mustafa paşaya verilen serdarlık beratıdır.	
80	180A	Mülkname-i Ali paşa	
81	182B	Mülkname silâhdar Mustafa paşa	
82	183B	Mülkname	
83	184A	Mülkname	

- (1) - Bak: İslâm Ansiklopedisi, İstanbul tab'ı, M. Cavid Baysun Budin maddesi.
(2) - Bak: Aynı madde

84 185A Berat - i mevleviyyet

85 186A Merhum vezir-i azam ve Serdar-ı Ekrem Ali paşa Mısırdaki kırafe-i kübrada hazret-i imam-ı muazzam Muhammed b. İdris - al Şafi'i radi-Allahu taala anhu hazretlerinin merkad-i münevverelerinde icra eyledikleri sıkabe masalihine vakf için temlik olunan mazari'in mülk namesidir.

86 187A Bağdad serhaddinde Luristan hakimi olan Abbas Şahvirdi hana vezir Sinan-paşanın gönderdiği mektubdur.

87 188A Bu dahi müşarrün ileyh tarafından mezkûr hana yazılmıştır.

88 191A Merhum vezir-i azam İbrahim paşaya temlik olunan havas ve kuranın mülk namesidir fi avasit-ı Şevval sene 1007.

89 191A Merhum vezir-i azam Muhammed paşaya Semendire sancagında temlik olunan Kuranın mülknamesidir li hükmi efendi

90 195A Hindistan padişahı Selim hana gönderilen name-i hümayun suretidir.

91 198B Bu dahi mezbura irsal olunmuştur.

92 201B Bağdad muhafazasında olan Sinan paşadan dergâh-ı m'allâye gelen arzın suretidir.

93 202B Bunu dahi merhum vezir paşa göndermiştir.

94 203B Bu dahi Sinan paşadan gelmiştir.

95 204B Merhum ve mağfurleh Sultan Murada Bağdad beglerbegisinin arzıdır.

96 206A Suret - i arz

97 206B » » - i timar

98 207A Kaimmakamdan vezir-i azam Serdara gönderilen mektubdur.

99 208A Salif-al zikr Bağdad paşasından Şeyh-alislama yazılmıştır.

100 211A Bağdad Paşasından Şeyh-alislama

101 211B Bağdad defterdarından vezir-i azama gelmiştir

102 212B Hakimi efendindir

103 214A Şeyh-al islama yazılan şefaati namedir

104 214B Merhum hoca efendiye virilmişlerdir

105 215A Reis-al kütüba yazılmıştır

106 215B Ta'ziyet için biraderine yazılmıştır

107 216B Min-al muhlis-al fakir hakimi

108 217A Merhum cennet mekân sultan Osman han b. Sultan Ahmed han 1030 senesinde v lâyet-i lehe itdüğü gaza-i feth encamın fethnamesidir merhum Okçu zade inşasıdır

109 218B Vezir-i azam Muhammed paşa tarafından Kadı hana yazılmıştır

110 220B Bu mektub dahi vezir - i azam Muhammed paşa tarafından Revan

(Devamı karşı sahifede)

Türkçe

MANISA VE TÛTÛNCÛLÛĞUMUZ

I

Eksper:
NECATİ KUNT

Manisa Tütüncülüğü Hakkında bir kaç söz...

NEFSİ Manisa vilâyeti dağınk ve gay-ri mütecanis bir arazi üzerinde kâin bulunması dolayısıyla muhtelif tip ve easafta tütün istihsal eder.

Mübayaa işinde, her firmanın, her müesse-senin kendisine has bir gidiş şekli olduğuna göre, nefsi Manisa vilâyeti aşağı yukarı bu talepleri karşılayabilecek evsafa tütün istihsal eder. Nitekim, tütünün en düşük fiyatlarla satıldığı yıllarda bile Ege mintakasında mevcut alıcıların hemen % 90 nını kendisine çeker.

Meselâ: Amerikan firmaları, mintakanın hemen en yüksek evsafını haiz tütünleri, Al-

manlar bir az enginlerini ve diğer alıcılar da-ha başka evsafa olanlarını, Particiler kendi ihtiyaçlarını kolaylıkla temin ederler.

İşte bu hususiyetlerin temin etmiş olduğu sebeplerdir ki, Manisa vilâyeti 1931 senesinden beri baş döndürücü bir hızla tütüncülük sa-hasında muvaffakiyetle inkişaf etmektedir.

1931 senesinde büyüklü küçüklü 50 köyde 1245 zürra 700 hektardan 600 bin kilo tütün istihsal eden Manisa, bu miktarı 1937 senesinde 140 köy, 4869 zürra, 3105 hektarda 2100,000 kiloya çıkarmıştır.

Gerçi, bu nispetsiz fazlalık bir az da 1934 senesinden beri bariz bir salâh gösteren tütün alım ve satım işlerinin hararetinden ileri gel-

- hakimi Emir güne hana gönderilmiştir.
- 111 222A Muhammed paşadan sonra vezir olan güzele Ali paşa canibinden . c . m şahına gönderilen mektubdur
- 112 229B Bu dahi mezbur vezir-i azam Ali paşadan Acem şahına yazılan mektub-ı muhabbet üslûbdur ba müsvedde-i Muhammed efendi
- 113 225A Merhum vezir-iazam Ali pş. ya Engürüs serdarlığı için yazılan beratın sureti
- 114 228B Merhum ve mağfurleh vezir-i azam Murad paşa aliyyeial-rahme tv'al Rıza'ya virilen serdarlık beratının suretidir
- 115 230A Sabıkan kapudan olan Hf. Ahmed pş. ya virilen serdarlık beratının suretidir
- 116 232A Emir Şerefın babası Muhammed hanın suretidir
- 117 234A Hakimi efendiye Şahnamecilik beratının »
- 118 234B Bu mektub geldikde Şah Tahmasbın merhum Sultan Süleyman han cennet mekândan istid'a ve iltimas eyledüğü kaziyyeler bunlardır ki zikr olunur
- 119 235B Bu mektub-ı mergub balâda ahvali mezkur olan Sultan Bayezidin huruc-i istilâsı ve karındaşı Selim han ile Konya sahrasında vaki olan muha-rebe ve gavgayı beyanındadır ki bu mahalle sebt olundu
- 120 239A Merhum ve mağfurleh Sultan Süleyman han Engürüs kralını Muhac ovasında mağlûb ettikde Südde-i saadetde kayım makam olan Vezir paşaya gönderdiği feth namedir. Sene H. 932
- 121 242B Fethname-i Bedun der zaman-ı Sultan Süleyman han
- 122 246B Macar kralı olan Bockay itaat ettikde merhum Sultan Muhammed han tarafından virilen ahidnamedir.
- 123 248B Mer. Sultan Ahmed han zamanında Leh kralına yazılan ahidname suretidir »

dağı anlaşılmakta ise de, mintakada tütüncülük görenek şeklinden çıkarılır ve tekuik bilgilere dayanır bir meslek haline ifrağ edilirse, Manisa bu sahada muhakkak ki birinci sınıf tütüncü mintakalar arasında şerefli bir mevki alır.

Zira; Tabiat bu mintakadan hiç bir lütfunu esirgememiştir. Burada, yokluğu pek acı bir şekilde hissedilen en büyük şey, bilgi ve teknik malûmattır.

Manisa'nın: mevkii, coğrafi durumu ve avarizi tabiliyesi:

Manisa'nın mevkii:

Nefsi Manisa vilâyeti İzmir - Bandırma ve İzmir - Afyon demiryollarının birleştiği noktada kâindir.

Manisa'nın rakımı:

Manisa'nın deniz seviyesinden yüksekliği (esas istasyon) 54 metredir.

Manisa'nın hududu:

Manisa vilâyetinin hududu, komşu vilâyetlere ve kendi kazalarına nazaran iki kısımdır.

Komşu vilâyetlere nazaran hududu:

Şimalen Balıkesir, Cenuben Aydın ve Denizli, şarkan Kütahya ve garben İzmir vilâyetleriyle hem huduttur.

Kendi kazalarına nazaran hududu: Şimalen Akhisar, cenuben Turgutlu ve Kemalpaşa şarkan Salihli ve garben menemen kazalarıyla hemhuduttur.

Vilâyetin mülhakatı: Akhisar, Soma, Kırkağaç, Demirci, Gördes, Salihli, Alaşehir, Kula, Eşme ve Turgutlu kazalarından müteşekkildir. Bununla beraber idare teşkilâtı bakımından Uşak ta Manisa'ya ilhak edilmiştir.

Manisa'nın mesahai sathiyesi: Nefsi Manisa vilâyetinin mesahai sathiyesi 524,444 hektardır.

Manisa'nın coğrafi durumu:

A — Dağlar: Manisa vilâyeti şimalen Yund, Harmandalı, Akhocalı, cenuben Manisa dağı şarkan Çaldağları ve garben de: Yamanlar ve Dumanlı dağlarıyla çevrelenmiştir.

B — Akar suları: Nefsi Manisa'nın belli başlı akar suları, Gediz nehrile Kum ve Nif çaylarından ibarettir. Bundan başka tali derecede yani senenin muayyen aylarında, yağmurların tesirile akan suları da mevcutsa da bunların zikrinden sarfı nazar edilmiştir.

Nefsi Manisa vilâyetinin ziraat bakımından tasnifi:

- 1 — Ormanlak: 66,300 hektar.
- 2 — Gayri kabili ziraat arazi 64,500 hektar
- 3 — Ziraata elverişli arazi: 291,231 hek.
- 4 — Halen ziraat yapılan arazi: 168,732 hektar.

Yollar: Manisa vilâyetinin başlıca yolları İzmir—manisa ve manisa—Akhisar şosasıdır. Manisa—Turgutlu şosasının da inşasına başlanmıştır.

Manisanın ova ve kısmen Yaka köyleri adı araba yolları ile ana yollara bağlıdır. Mamafih kış mevsiminde bu yollardan güçlük ile istifade edilmektedir.

Manisa'nın dağ köylerinde tütüncülüğü inkişaf ettirmek için bu yolların da hiç olmazsa araba işleyebilecek bir hale ifrağı şayani temennidir.

Manisa vilâyetinin istihsalâtı: Vilâyette başlıca zirai istihsalât: pamuk, tütün ve palamuttur.

Manisa topraklarının teşekkülâtı:

Ege mintakasının her tarafında olduğu gibi manisa'da da arazi çok eski zamanlardan

beri indifa eden yanar dağların, zelzelelerin tesitleriyle meydana gelmiş ihtiyar dağlardan ve bu dağlardan yağmur ve sellerin tesirile sıyrılıp inen müteressip topraklardan müteşekkül münbit ovalardan mürekkeptir.

Toprakları terkib eden anasır: Ovalarda killi ümüslü, killi kumlu ve killi kireçlidir. Ayrıca Gediz, Nif ve Kum çaylarının feyzanına maruz kalan sahalarda müteressip toprakları ihtiva eder.

Yakalarda; Kumlu killi, killi kireçli ve bazen de bu üç unsurun birleşmesinden meydana gelmiş (mümtaz) topraklardan maduttur.

Manisa'nın yaka toprakları, potas, fosfor ve azotça zengin olup tütün ziraatına çok elverişlidir. Esasen nefsi manisa'nın bu evsafı ibraz eden topraklarında yapılan tütün ziraatından ekseriyetle müspet neticeler elde edilmektedir. Buna mukabil ova köylerinde yapılan tütün ziraatından muvaffakiyet temin etmek tesadüfe bağlıdır.

Dağ köyleri: manisa'nın dağ köylerinde ki topraklar, mintakanın çok dağınık bulunduğundan ayrı ayrı vasıfları muhtevidir.

Umumî görünüşe nazaran bu topraklar da killi kireçli, killi ümüslü ve killi hadidlidir. Tütünün muhtaç olduğu potas maddesi bu topraklar da mebzulen mevcuttur. Fakat, gerek toprakların hakkile işlenmemesi ve gerekse bu muntaka ekicilerinin bilgisizliği yüzünden ismi geçen köylerden hakkile istifade edilememektedir.

Eğer, bu mintaka tütüncülüğü ihya edilebilirse çok yüksek vasıfta tütün yetiştirmek mümkündür. Bu köylerde tütüncülüğü gerileten ve inkişaf ettirmiyen başlıca amillerden birisi de yolların, patikalardan ve geçilmesi müşkül sarp geçitlerden ibaret olmasıdır. Bu sebepten tetkik, tespit ve mübayaa sırasında istemiyerek bu köyler ihmal ediliyor

ve sonradan piyasaya giren ikinci ve üçüncü sınıf alıcılar tarafından tütünler alınıyor ve tütünün bu şekilde para etmediğini gören köylü de bu işe matlup ehemmiyeti vermiyor.

Manisa'nın iklimi

Nefsi Manisa çevresinde iklim (Bu tari-fe bütün köyler dahildir) senenin dört mevsiminde muhtelif safhalar arz etmektedir.

A — İLK BAHAR:

İlk bahar mevsimini teşkil eden mart, nisan ve mayıs ayları umumiyetle yağmurlu geçmektedir. Bazı fevkalade seneler bu tariften istisna teşkil edebilir. Kış mevsiminin çok soğuk olarak geçtiği seneler tütünlerin körpeye kalmasını ve az kış olan senelerde de mahsulün kısmen mevsimsiz yetişmesini intac eder.

B — YAZ:

Yaz mevsimini teşkil eden haziran, temmuz ve ağustos ayları ekseriyetle sıcak, rüzgârlı ve kurak geçmektedir. Hatta fazla sıcaklarda gölgede hararetin 41—42 dereceye yükseldiği vakidir. Böyle kurak yıllarda pek ender olarak yağmur yağmakta ve bu da kısa bir zaman devam etmektedir. Böyle anlarda rüzgârlar muhtelif cihetlerden ve pek sıcak olarak eser, bu gibi rüzgârların tütün nebatı üzerine olan menfi tesirleri çoktur.

İlkbahar mevsiminde arz olunduğu gibi, fevkalade seneler bu mevsimde de istisna teşkil eder.

1936 senesi kış ve ilk bahar mevsimleri çok yağışlı geçtiği için işbu yağmur yağma keyfiyeti bütün yaz müddetince ve sık sık fasıllarla yağarak gerek tütün ve gerekse diğer zirai mahsulât üzerine gayri tabii neşvü nüma, cevvi, mantari ve baktarilerden mütevellit bir çok hastalıkların meydana gelmesine sebebiyet vermiştir.

— Devamı gelecek sayıda —

TEDKİK SEYAHATLARI

II

Yazan: NECMETTİN YALÇIN

(Geçen sayıdan devam)

Kalbur dede :

Bu dedeye gelince, köyün doğu cihetine düşen bu yatırın mezarı büyük büyük bir karaağacın altında ve yarım metre kadar yükselen taş örgülü bir divarın içinde sandukasız düz bir mezardır. Bu yatıra verilen Kalbur dede ismi de yine halk tarafından söylenen bir efsaneye istinat edilmiştir.

Kalbur dede Kırkağaç veya Soma taraflarında bulunan ve daima ismi işitilen âlim bir zatla tanışmak ister. Ve onu Yatağana davet eder. Pamuk dede adı ile anılan bu âlim zat kış gününde yolda üşümek için eline bir tutam pamuk alır ve ocağından kuvvetli bir köz çıkarır, pamuğa sarar ve Kalbur dedenin yanına gelir.

Selâm verir. Elinde ve pamuk içinde sarılı bulunan ateşi yere koyarak olgunluğunu göstermek için ciddi fakat tatlı bir tebessümle:

— Erenler... Oldukça kuru ve acı bir soğuk vardı. Hakerenler imdadıma yetişti. Şu pamuk içindeki közü yanıma aldım da çok şükür Allahıma üşümedim, der.

Kalbur dede hiç vakarını bozmaz. Misafirine ikram ederken su lazım olur, biraz ilerideki dere içinde bulunan çeşmeden su getireceğini fakat kabın olmadığı için divarda asılan kalburu alır ve sakin bir eda ile gider, çeşmeden doldurur, bir damla su dökmeden misafirine getirir. Bu münasebetle pamuk dedenin kerametine mukabele etmiş ve Kalbur dede adlarıyla halen kendilerini andırmakta bulunmuşlardır.

Yatağan köyünün içinde ve etrafında bulunan bu yatırlar hakkında halk arasında anılmakta olan daha bir çok efsaneler vardır.

Yine köyün doğusunda 3-4 metre karesinde yekpare ve meyilli bir taş üzerinde birçok işaret-

ler ve kazıntılar mevcuttur. Bu taşın üzerinde bulunan at nalı ve ayak izleri şeklindeki işaretler Hazreti Aliye atfedilir. Ve Alinin bir zamanlar bu tepelerde at oynatarak etrafa meydan okuduğu söylenir.

Tabiatın bu güzel ve bakir çamlı tepelerinde büyük bir zevk ve neşe ile çalışan Yatağanlılar kendilerini idare edecek kadar hububat yetiştirir. Zeytin, tütün, pamuk ve kavun başlıca istihsal maddelerini teşkil eder. Süleymanlı köyünde açılan Tarım Kredi Kooperatifi çalışma sahasına dahildirler. Oradan geniş miktarda faydalanmakta ve borçlarına sadık olduklarından muayyen zamanlarda borçlarını ödemektedirler. Köyün kuzey cihetindeki ufalık bir sırtın üzerine güzel bir okul yaptırmışlardır. Bu binanın diğer köylerdeki okullardan farklı olarak yağmurlu havalarda çocuklarda oynayacakları kapalı bir tenefüşhaneye malik olması başlıca hususiyetlerindendir.

Elblise ve glyim :

Yatağan erkekleri şehirli gibi giyinirler. Bilhassa genç delikanlılar kilot pantolon ve parlak çizmeyi tercih ederler. Köyün mevkii itibarile at'a çok meraklıdırlar. Bir çok evlerde binek atları vardır.

Kadınları başlarında uçları oyali yemeniler ile yapılmış bir kondak ve ayaklarında paçaları tenneli ve renkli şalvarları, yüksek topuklu ıskarpın giyerler. Şehre indikleri zaman geyimleri bir şehirli kadından farklı değildir. Evcümen ve tutumludurlar. Köy eşrafından yaşlı bir kadın sandığından çıkardığı bademi misafirlerine ikram ederken (40 yıllık badem olmaz ama; karı, karı olursa işte böyle sandığından 40 yıllık badem çıkarır) diyerek, Yatağan kadınlarının tutumluluğunu tebarüz ettirmiştir.

Lisanları:

Düzgün bir türkçe ile konuşurlar. Diğer aşiretler gibi dillerinde kabalıkları yoktur. Misafirperverlikleri her şeyden üstündür. Köve gele bir yabancı doğru köy kahvesine gider. Hal hatır sorulur kahve, çay ısımlanır ve bu arada misafirin içti kullanmadığı incelenir ona göre tertibat alınır. Gelen yabancı içki içer ve hoş sohbet biri ise k ndisine fevkalâde itibar edilir.

Mesken :

Evleri ekserivette iki katlı ve güzel döşenmiştir. Her evin mutlak surette itina ile döşenmiş bir misafir odası vardır.

Âdetleri :

Umumiyetle denebilecek şekilde kadınlar içki içerler. Bu köyde tanıştığım İsmail hoca adında göbekli, yaşlıca bir zat köyün eski âdet ve ananeleri hakkında bana şunları söylemişti:

— Ben şimdi çok üzülüyorum. Çoluk çocuk elinde kaldık. Nerde o eski günler?.. Hey gidi heyyy. Birçok eski âdetlerimiz tarihe karıştı. Bizim gençliğimizde bu köyün her evinde bir at vardı. Şimdi eşek bile bulamıyoruz. Oğul..

Cirit kalkan oyunları burada pek meşhurdur. Hele düğünlerimiz o kadar neşeli olurdu ki davul zurna sesleri Kırkağaçtan, Süleymanlıdan duyulur, yüzlerce misafirin köy sokaklarında at nalların şakırtıları gök yüzünü tutardı.

Köyün her evi misafirlere açıktır, davarlar kesilir, pehlivanlar ortada meydan okur el çırpır cirit, kalkan oyunları terbedilir, her tarafta sofralar kurulur, saz, söz, dem, ortalığa zevk ve neşe yayar daha neler olurdu neler. geçti o gün'ler geçti...

— Avcılık yapar mısınız?

— O bizim en birinci eğlencemizdir Grup halinde dolaşır günlerce köye gelmezdik. Buralarda keklik çoktu. Şimdi o da kalmadı ya. Dedelerimiz Kekliği uğursuz bir kuş olduğunu söylerlerdi.

Düşmanlarından kaçan bir Ulu önüne gelen kavak ağacına çıkmış kavakda başka ağaçlar gibi sağa sola uzamadan bu uluya acıdığı için dikine boy vererek derhal yükselmiş. Bu ulu'yu takibeden düşmanları buraya gelince yorulup biraz otur-

muşlar. Bu henkamla keklik gelmiş. Kakkavak kakkavak diye ötünce kalkta kavağa bak diye anlamışlar ve aradıkları uluyu yakalayup kesmişler. Keklikde onun kanında eşelendiği için ayakları ve gagası kırmızı olmuş.

İsmail hoca derin bir nefes aldıktan sonra Alimallah ben de onu böyle bilirim. Amma.. Eti pek severim. Pek güzel meze olur diye göbeğini oynata oynata kakkahalarla gülmüştü.

Başka bir gün görmek istediğim Çoban Çeşmesine doğru gidiyorduk. Bu çeşme veremden genç yaşında ölen köyün en güzel bir kızının ruhu için yapılmış Yatağan tepesinin kuzey cihetine gelen yamaçtadır.

Eurada tabiatın güzelliği, Akhisar ve Kırkağaç valarına doğru kuş bakışı manzaranın tarifine mkan bulamıyorum.

Nazlı nazlı akan çeşmenin karşısında ufak bir ağacın dibine oturmuş konuşuyor, çeşmeye gelen bir keçi sürüsünü seyrediyorduk. Veli dayı elini kulağına koyarak ak ve uzun sakalını oynatarak uzun bir heyhey den sonra:

(Alaydım da cura sazım dizime
Çekseydim sürmeler elâ gözüne
Güzel olsa cihan girmez gözüne
Aman satı ben yanarım közüne)

Hemen hemen asırlık bir yaşa malik olan Veli dayı titrek bir sesle söylediği bu şarkıyı not ettiğimi görünce derhal kendini topladı ve uykudan uyanır gibi etrafına şaşkın nazarlarla bakındı. Bütün ısrarlarım ona bir türkü söyletmedi.

Parmağı ile çeşmeyi işaret etti ve çeşmenin olduğundan su içen tek bir keçiyi göstererek cali bir gülüşle.

— Bak dedi Keçinin uyuzu pınarın başından su içer derler Gördünmü?.. Kibarı..

Gülüşürken Veli dayının gözlerinden kar gibi beyaz sakallarının üzerine yuvarlanan iki damla yaş da kendini gizliyememişti.

Netice itibrile yatağanlılar temiz ve dürüst insanlardan müteşekkil tam manasile iş ve idarelerini bilen insanlardır. Bir kaç günlük misafirlik esnasında kendilerinden edinmek istediğim Alevilik hakkındaki malumat bir neticeye bağlanmamış ve yalnız aradığım kitapların ancak İzmirin Narlıdere ve Akhisarın Gebe çınar köyünde bulunmak ihtimali olduğu söylenmekle nezaketten beni atlatmış oldular. Yalnız Bey Oba ve Kumkuyacak köylerinden edindiğim malumatı bu köylere ait yazılarıma bırakıyorum. (SON)

MANISA OVASI VE ŞEHRİN SİT VAZİYETİ

(13)

KAZIM ÖZSES

Türkiye Cumhuriyeti Manisa vilâyetinde sanayileşme faaliyetine önem vermiş, fakat Manisa ovası ve şehrinde bu faaliyet henüz layıkıyla gelişmemiştir.

Bugün Manisada mevcut fabrika ve atelyeler şunlardır :

Fabrika ismi	Kıymeti	Sermayesi	Yaptıkları iş
İsmet bey		200000	Un ve Z.Yağı
Çelebi zade Cevdet	80000		Buz ve un (kapalı)
Selim Sırrı	36000		Un, Z.Yağı, pamuk
Halit ve Enver	20000	5000	Kösele
Hasan Tahsin	14000	2000	"
Osman bey	30000	5000	Susam yağı
Hüseyin efendi	Motorla işler	(tek taş)	Un
Karaburunlu Mehmet efendi	2000	(motorla, tek taş)	Un
Kadri ve Şürekâsı	3000	(" ")	"
Konyalı Mehmet Ef.	(Motorla)	5000	Yarma, pamuk, Hub.
Nazmi efendi	(" tek taş)		Un

ÇOBANISADA:

Necmettin Bey ve Ermiyeli Hasan

Un ve Zeytin(1)

Bunlardan başka üç tane de kapalı değirmen vardır. Köylerde de su ile işleyen su değirmenleri mevcuttur.

Manisa'da keçecilik, mutfaklık hemen hemen sönmüş vaziyettedir. Fakat çulhacılık son yıllarda gene önem kazanmaya başlamıştır. Bunlar yorgan, yatak çarşafı, el, hamam havlu takımları, gömleklik, zifir, minder yüzleri ve peçete imal ederler. Bilhassa köylünün muhtaç olduğu dokuma bezlerini yaparlar. Bu ticaretle meşgul olan Yavaşzadeler müessesesi

(1) » » » 157.

(2) Manisa ili, sayfa: 112

150 sene evvel tesis olunmuştur. (Fakat 300 senelik birmazisi vardır). 35 sene evveline gelinceye kadar Manisa şehrinde 3000 ne baliğ olan bu tezgâhların adedi 25 sene evvel 600 e inmiş ve Manisa yangınından sonra 50-60 tezgâh kalmıştı. (2) Çünkü Avrupa eşyası hem zarif, hem ucuz gelmiş, bağcılığın ilerlemesiyle artan amele yevmiyeside bu işte çalışanları çekmiştir. İkinci umumi harp sırasında pamuklu mensucatin pahalılaşması bu tezgâhların faaliyetini ve sayısını tekrar arttırmıştır. Bu gün 653 tezgâh çalışmaktadır. Fakat iplik Anadoludan

geldiğinden ve hesaplı verildiğinden randuman ve gelişme tam olamamaktadır. Bu gün "Dokumacılar Kooperatifi" kurularak iplik ihtiyacının zamanında yetiştirilmesine çalışılmakta ve satışlar tanzim edilmektedir. İstihsalatın fazlası kazalara İzmir ve hatta İstanbula sevk olunur.

Harpten evvel topu 2,5 liraya kadar düşmüş olan bu bezlerin bu gün topu 24 liraya kadar yükselmiştir.

Ticaret odasına kayıtlı meslek erbabı şöyledir: (1935 te) 366 küçük sanayi erbabı, 15 nalıncı, 5 yorgan ve yatakçı, 10 bıçak ve silâhçı, 6 keçeci, 60 berber, 4 kuyumcu, 10 saraç, 15 marangoz, 10 doğramacı, 15 çilingir, 15 araba demircisi, 13 kara demirci, 30 terzi, 11 tenekeci, 4 koltuk ve kanepeci, 1 fayton arabacısı, 4 kalaycı, 4 makine ve bisiklet tamicisi, 8 saatçı, 6 bakırcı, 4 şekerçi, 20 tabak, 2 fotoğrafçı, 15 seyyar fotoğrafçıdır. (3)

13 — Y O L L A R :

Manisa ovası kâbacı Doğu-Batı istikamette olan bir oluk üzerinde bulunduğu batıda denizle doğuda iç kısımlarla doğrudan doğruya (tabiatın hazırladığı bu oluk vasıtasıyla) temasta bulunmak imkânına maliktir. Aynı zamanda kuzeyden Akhisar çöküntü ovasıyla olan münasebeti Urganı boğazı ve çok alçak tepelerin bulunması dolayısıyla hemen hiç bir engele rastlamaz; ve bu hal Kırkağaç-Soma ovalarına ve gene bir te-

(3) Manisa vilayeti sayfa: 115

pelik sahadan sonra Balıkesir ovası ve Susurluk vadisiyle Marmara denizine kadar devam ederek, İstanbulla ve dolayısıyla Karadeniz memleketleriyle münasebette bulunur. Güneyden ovayı Manisa dağı kapatmış ise de Dağın doğu kısmının, Nif ovası ile Manisa ovası arasında bir set teşkil etmemesi aynı zamanda Batı kısmının alçak ve Sabuncu vadisiyle kesilmiş olması da Güneyle olan irtibatı aksatmaz.

Bu durum içinde Manisa eskiden beri ehemmiyetli yolların geçtiği bir merkez olmuştur.

Bu gün Manisa, İzmir-Afyon demiryoluyla Haydarpaşa-Adana hattına ve aynı zamanda Eskişehir-Ankara hattına bağlıdır. Manisa'dan ayrılan İzmir-Bandırma demiryolu ile de çok kısa olarak İstanbula bağlanmıştır. Bu demiryollarından başka:

İzmire 54 ve 68 kilometre uzunluğunda iki şose ile de bağlıdır. Birisi Sabuncu vadisinden, Manisa dağı ile Yamanlar dağı arasından geçerek Bornovaya; diğeri köylerden (Horozköy ve Muradiye V.s.) geçerek ve Gediz yarma vadisini iakip ederek Karşıyaka vasıtasile İzmire bağlanmıştır.

Manisa muntazam iki şose ile de (Kuzeyde Manisa-Akhisar şosesi) Akhisar; (Doğuda Turgutlu-Manisa şosesi) Turgutlu kazalarına ve bunlar asıtasile daha içlerlere bağlıdır.

— Devamı var —

MAYIS AYI İÇİNDE EVİMİZ ÇALIŞMALARI

1— 15-5-946 tarihinde cumhuriyet alanında yapılan Hava şehitleri ihtifaline iştirak edilmiş ve aziz şehitlerimiz saygıyla anılmıştır.

2— 19 Mayıs gençlik ve spor bayramı tezahürat içinde kutlanmıştır. Stadyomda yapılan tören, geçit resmi ve spor gösterilerine evcilerimiz katılmışlardır.

Bayram münasebetile evimiz bahçesinde gündüz ve gece olmak üzere iki halk eğlence toplantısı tertip edilmiş, gençlerimiz tarafından milli marşlar ve halk türkülleri söylenmiş, milli oyunlar oynanmış bandonun da iştirakile bayram coşkunu bir neşe içinde çeşitli gösterilere yer vermek suretile kutlanmıştır.

3— Güzel sanatlar şubesi üyelerimiz toplu bir halde çalışmalarına devam etmişlerdir.

Müzik kursları ay devamınca muntazaman yapılmıştır.

4— Temsil şubesi üyelerimiz ev sahnesinde 2 defa halkımıza (Teklif) piyesini temsil etmişlerdir.

Ayrıca lise öğrencileri tarafından 22-5-946 tarihinde çeşitli programlı bir müsamere verilmiştir.

5— Evimiz spor sahasında gençlerimiz egzersizlerine devam etmişlerdir. Spor bölgesi teşkilatı ile kurulmuş olan iş birliğine devam edilmiş, 19 mayıs gençlik bayramı münasebetile futbol, atletizm ve sokak koşuları tertip edilmesinde ve çeşitli spor hareketleri kaydedilmesine yardımcı çalışmalar yapılmıştır.

Şube üyeleri tarafından biri 1-Mayıs bahar bayramında olmak üzere 2 kır, 1 dağ ve 4 av gezisi yapılmıştır.

6— Ev dispanserinde 3 evci doktorumuz tarafından, haftanın ayrı 3 gününde olmak üzere 117 hasta muayene ve tedavi edilmiştir. 3 fakir hastanın memleket hastahanesinde tedavisi temin edilmiş ve 7 kimsesiz yurddaşa para yardımı yapılmış, hastahanedен çıkmış 2 yurddaşın memleketlerine kadar gitmeleri için yol masrafları karşılanmıştır.

7— 1-1-946 tarihindenberi çalışma halinde bulunan, cezaevindeki türkçe okuyup yazma kursuna devam edenlerin sınavları yapılmış, belge almağa muvaffak olan 17 yurddaşın belgeleri 19-mayıs 946 gençlik bayramında, cezaevinde yapılan bir törenle

verilmiştir.

8— Kitap okuma odamıza ay içinde 486 okuyucu yurddaş gelmiştir. 35 cild kitap yeniden ciltlettirilmiş ve 14 yeni kitap temin edilmiştir.

9— Köycülük şubemizin programlı çalışmaları arasında yer alan, (İlkokul seferberliği) konusu üzerinde merkeze bağlı bütün köyler öğretmen eğitmen ve muhtarlarının iştirakile evde ay içinde 2 büyük toplantı yapılmıştır. Toplantıyı tertipleyen daire ile iş birliği kurulmuş, 10 yıllık program üzerinde gerekli izahlarda bulunulmuştur.

10— Tarih ve müze şubesi üyelerimiz programlı çalışmalarına devam etmişlerdir. Şehir içinde iki tedkik gezisi yapılmış ayrıca, 10 gün devam etmek üzere üyelerimiz Salihli ilçesinde tarihi inceleme ve aramalar yapmışlardır. Şehir müzesine yardımcı çalışmalar kaydedilmiş, tedkikler sonucunda elde edilen bilgilerin tesbiti işleri üzerinde devamlı çalışmalar yapılmıştır.

11— Mayıs ayı içinde evimizde başka teşekküller tarafından 7 toplantı kaydedilmiş, gençlik kızılaiy kurumu tarafından 1 balo verilmiş ayrıca 3 nikah, 2 nişan töreni ve 1 yemek şöleni yapılmıştır.

İlkokul öğretmenleri tarafından da 4 defa mesleki toplantı yapılmıştır.

12— Ay içinde ev kütüphanasına temin edilen kitapların adlarını veriyoruz :

No	Kitabın adı	Yazarın adı
1	Üzüm ve Bağ	Ekrem Üzümcü
2	Hasta başında	Dr. Muhit Tümerkan
3	Mercan adaları	Çeviren: H. Gürol
4	Türkiye Karst olayları) Hk. bir araştırma)	C. Arif Alagöz
5	Karı koca arasında va- zifeler ve boşanma:)	M. Reşit Belgesay
6	Çevresinde gezi ile İzmir tarihi:	R. Balaban
7	Cürüm ve deha:	Çev: Rasih Yeğengil
8	Bodrum tarihi:	Avram Galanti Bodrumlu
9	Yeni türk kadını ve ruhi münasebetleri:	M. Şekip Tunç
10	Botanik-3. Çiçeksiz bitkiler:	Dr. S. H. Çelebioğlu
11	Felsefi buhran	Peyami Safa
12	Yapma çiçekler	Şükrü Canan
13	Sivas kongresi	Vehbi Cem Aşkın
14	Türk sözünün aslı	Hüseyin Namık Orkun

Manisa Halkevi Neşriyatı

1 — Ganeşi yakanların selâmı	N. İLAN BERE
2 — Zehirli gaz ve koruma tedbirleri	SEVKET KIR AŞ
3 — Manisa coğrafyası	CENAP REFAİK ORKON
4 — Halk zehirli gazlara karşı kendini ve başkalarını nasıl koruyabilir	ALİT GİRAY NEFİ VURAL
5 — Manisa Tarihi	İBRAHİM GÖKÇEN M. ÇAĞATAY ULUÇAY
6 — Saruhan oğulları ve eserlerine dair vesikalar	
7 — Mimar Sinan'ın eserlerinden Muradiye Camii	KAMİL SU
8 — Marlıadaki Sarıgı Amire ve Şehzadeler Türbesi	M. ÇAĞATAY ULUÇAY
9 — 17 nci asırda Manisada Ziraat, Ticaret ve esnaf teşkilatı	
10 — Yunus Emre'nin Mezarı	
11 — 17 ci Yüzyılda Saruhanda eğlencilik ve Halk hareketleri	
12 — Turist gözü ile Manisa.	
13 — Manisada 16 ve 17 nci yüz yılda Deri Sanatları tarihi üzerinde bir araştırma	İBRAHİM GÖKÇEN
14 — Manisa arkeoloji müzesi kılavuzu	VAİT ARMA ÇAN
15 — 16 — 17 nci asırlarda Saruhan Zaviye ve Yatırları	İBRAHİM GÖKÇEN
16 — Saruhanda Yürük ve Türkmenler	

YILLIĞI (240) KURUŞTUR.

Yazılar Halkevi "GEDİZ" Dergisi yazı işleri Direktörlüğüne gönderilmelidir. Basılınıyan yazılar geri verilmez. "GEDİZ" in sayfeleri her münevvere açıktır.

A circular library stamp from the University of Michigan Library, dated 1900. The stamp is faint and partially obscured by the binding of the book.

b
n
d
i
c

1875

24, 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043

FIATİ (20) KURUŞTUR Gediz Basımevi — MANİSA